

Sleutels voor groen herstel in de energietransitie

Position paper Energie-Nederland

De coronacrisis raakt Nederland volop: allereerst is er de forse impact op de gezondheid en het leven van mensen. Maar ook de economie heeft een forse tik gekregen en gaat Nederland een zware economische tijd tegemoet. Met elkaar is het zoeken naar een uitweg uit deze crisis. Waar andere sectoren zwaar geraakt zijn is de impact in de energiesector wel voelbaar, maar gelukkig vooralsnog nog goed beheersbaar voor energiebedrijven. Met investeringen in de energietransitie kunnen en willen energiebedrijven daarom een bijdrage leveren aan herstel van de economie. In dit position paper lichten we toe hoe voortgaan met de energietransitie sleutels kan bieden voor groen herstel.

Samengevat doet Energie-Nederland de volgende voorstellen voor de koers naar groen herstel:

1. Houd onverminderd vast aan de afspraken van het Klimaatakkoord
2. Versnel investeringen in duurzame energie als katalysator voor groen herstel van de economie
3. Instroommogelijkheden ondersteunen voor mensen die hun baan verliezen
4. Benut de gebouwde omgeving voor versnelling en geef zo impuls aan warmte-, bouw- en installatiesector
5. Investeer nu met het herstellepakket ook in groeikracht op termijn via innovatie en opschaling.

Daarvoor is het wenselijk om ook de volgende randvoorwaardelijke maatregelen te nemen:

6. Zorg dat met steunmaatregelen de liquiditeitspositie van ondernemend Nederland op peil blijft
7. Bied de mogelijkheid voor willekeurig afschrijven van investeringen.

Houd onverminderd vast aan afspraken van het Klimaatakkoord

De verleiding kan groot en begrijpelijk zijn om in moeilijke tijden een stapje terug te doen in de uitvoering van klimaatafspraken. De energiesector wil echter onverminderd vasthouden aan de uitvoering van het Klimaatakkoord. Voortzetten van investeringen voor de energietransitie levert geld en werk op voor een veelheid van bedrijven. Dat gaat bij energie- en netwerkbedrijven om vele miljarden op jaarbasis. Samen kunnen deze bedrijven met hun investeringskracht voor een forse impuls zorgen voor de Nederlandse economie en werkgelegenheid. Zeker als hier nog een versnelling mogelijk is. Waarmaken van het Klimaatakkoord kan zo fungeren als katalysator voor groen herstel.

Energie-Nederland bepleit daarom de volgende koers voor het Klimaatakkoord te volgen:

- Maak in de EU zo snel mogelijk afspraken over de aanscherping van het CO₂-reductiedoel voor 2030 naar minstens 50% en zorg dat instrumenten als het ETS daar direct op worden aangepast. Steun daarbij ook de voortgang van de Green Deal
- Ga in Nederland volgens afgesproken tempo door met de uitwerking van alle geplande wet- en regelgeving die nodig is voor uitvoering van de afspraken. De Energiewet 1.0 vervult hierbij een belangrijke rol. Zorg dat de voorbereiding en behandeling van deze wet volgens planning doorgaat
- Ga bij de uitvoering van het Klimaatakkoord alleen akkoord met vertraging als het niet anders kan en maak afspraken om deze vertraging later weer in te lopen
- Gebruik de financiële middelen van het Klimaatakkoord als katalysator voor groen herstel en bekijk of aanvullende maatregelen nodig zijn om financiële of investeringsrisico's als gevolg de coronacrisis te overbruggen
- Ga voortvarend verder met de uitvoering van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur en hou vast aan de ambitie dat uiterlijk in 2030 alle nieuw verkochte auto's zero-emissie zijn
- Probeer in de gebouwde omgeving maatregelen naar voren te halen en te versnellen.

Versnel investeringen in duurzame energie als katalysator voor groen herstel

In het Klimaatakkoord zijn grote ambities opgenomen voor de uitbreiding van het aandeel duurzame elektriciteit. Dat vraagt de komende jaren grote investeringen in zowel opwekcapaciteit als aanpassing van de infrastructuur. Dit investeringsvolume kan als katalysator werken voor groen herstel uit de crisis.

Energiebedrijven zijn bereid hun bijdrage aan dit groene herstel te leveren door hun investeringen in duurzame energie voor het Klimaatakkoord niet alleen op peil te houden, maar ook om te kijken waar deze mogelijk naar voren zijn te halen. Dat vraagt om samenwerking, onderzoek en aanvullende stappen.

Om de investeringen in duurzame energie in ieder geval op peil te houden zijn de volgende acties wenselijk:

- Blijf vooralsnog uit gaan van het voorgenomen ritme en bijbehorende budgetten voor SDE++ rondes. Dit kan bijdragen aan vertrouwen in herstel
- Houd er in de SDE++ voor 2021 rekening mee dat de condities ten aanzien van financiering zullen verslechteren. Aannames voor bijvoorbeeld rente gebaseerd op het verleden zullen geen goede maat zijn. Pas berekening van subsidiëtarieven daarom hierop aan
- Bied waar nodig ruimte voor verlenging van de realisatietermijn in de SDE++ met een jaar om vertraging buiten de eigen invloed van projectontwikkelaars op te vangen. Voor projecten in 2020 is hier al in voorzien, maar bekijk of uitbreiding nodig is. Laat bij de verlenging van de realisatietermijn met één jaar ook het startmoment van de subsidie mee opschuiven, waardoor de gehele beschikking met een jaar verschuift en ook het 'banking jaar' behouden blijft
- Voorkom vertraging in het RES-proces en de daarop volgende ruimtelijke procedures en vergunningverlening – zet in regio's en bij bevoegde gezagen alles op alles om, waar vertraging is opgelopen deze weer, in te halen.

Onderzoek een versnelling voor plaatsing van wind op zee

Energie-Nederland ziet mogelijkheden om investeringen in duurzame energie en elektriciteits- en gasinfrastructuur naar voren te halen. Dat kan een extra impuls voor groen herstel bieden. Energie-Nederland wil de kansen hiervoor graag op korte termijn in kaart brengen samen met Netbeheer Nederland, het rijk en andere partners van het Klimaatakkoord. Voor een versnelling bij de plaatsing van wind op zee denken we aan de volgende aanpak:

- Met TenneT en overheid nog dit jaar inventariseren welke opties er zijn voor een versnelling van de routekaart voor 11 GW
- Overheid stelt vervolgens sneller kavels ter beschikking dan gepland en daarbij wordt ook de plaatsing van de benodigde stopcontacten op zee naar voren gehaald
- Verstevig de business case van wind op zee door kavels voor langere periode uit te geven en de vergunningstermijn te verlengen voor windparken
- Werk op korte termijn met partijen een bijpassend extra stimuleringspakket uit om elektrificatie in de industrie te versnellen. Zoals het AFRY-rapport over de business case van wind op zee aangeeft kan een dergelijke vraagstimulering de investeringszekerheid voor nieuwe windparken versterken.

Versnellen met hernieuwbare energie op land

Voor een versnelling in de investeringen in duurzame energie en infrastructuur op land denken we dat een aanpak langs twee sporen nuttig kan zijn. Energie-Nederland en Netbeheer Nederland willen graag samen met de partners van decentrale overheden op korte termijn een inventarisatie uitvoeren welke projecten in de tijd naar voren zijn te halen:

- Samen met IPO en VNG voor eind deze zomer een lijst van concrete energieprojecten (zowel infrastructuur als duurzame energie) identificeren waar een reële versnelling van realisatie en vergunningverlening mogelijk is zonder aanpassing van procedures

- De betrokken partners maken vervolgens met elkaar prestatieafspraken om te borgen dat deze projecten ook daadwerkelijk versneld worden gerealiseerd.

Daarnaast is het relevant om voor projecten op land te werken aan een systeemversnelling die groen herstel en snellere realisatie ondersteunt. Dit zal meer tijd vragen om te organiseren, maar zou in de loop van volgend jaar moeten leiden tot een verbeterde aanpak met kortere doorlooptijden voor investeringsprojecten:

- Identificeer voor het einde van dit jaar welke aanpassingen in ruimtelijke procedures en vergunningverlening mogelijk zijn voor verdere versnelling
- Voer met een herstelwet in de loop van 2021 de meest veelbelovende aanpassingen door voor versnelde procedures en verkorting van doorlooptijd van projecten
- Zet met regio's in op het inhalen van opgelopen achterstanden in het opleveren van de definitieve RES. Zorg dat de RES'en zo snel mogelijk in ruimtelijke procedures worden uitgewerkt en wacht niet op de (vertraagde) invoering van de Omgevingswet
- Stimuleer en ondersteun netbeheerders tot het versneld verzwaren van hun netten anticiperend op de komst van meer hernieuwbare capaciteit (proactief investeren).

Ondersteunen van instroommogelijkheden voor mensen die hun baan verliezen

Ondanks alle steunmaatregelen die het kabinet uittrekt zal helaas waarschijnlijk niet alle werkgelegenheid in Nederland behouden blijven. De energiesector kan en wil hier perspectief bieden aan mensen die hun baan verliezen door de crisis of aan jongeren die hun opleiding hebben afgerond, maar moeilijk aan het werk komen. Er is dringend behoefte aan met name technisch personeel in de sector bij zowel energie- als netwerkbedrijven. Voor de korte termijn wil de sector daarom het volgende bieden:

- Rechtstreekse instroom voor technici die hun baan kwijt raken
- Opleiding van mensen die hun baan verloren hebben en na bij- en omscholing instromen
- Samenwerken met onderwijsinstellingen voor plaatsing van studenten (eventueel met bij- en omscholing).

Samen met Netbeheer Nederland en de werkgeversvereniging van de energiesector wil Energie-Nederland op korte termijn een plan uitwerken om hier invulling aan te geven. Het streven is om daarbij zo kort mogelijke lijnen tussen vraag en aanbod van technisch personeel te organiseren. In dit plan zal tevens gekeken worden wat er nodig is voor een structurele verbetering van de arbeidsmarkt, opleidingen en instromen.

Benut de gebouwde omgeving voor versnelling en geef zo impuls aan warmte-, bouw- en installatiesector

Het uitvoeren van besparingsmaatregelen in de gebouwde omgeving levert jaarlijks werk op aan circa 30.000 mensen. De laatste jaren nam de bereidheid van woningbezitters om maatregelen te nemen in hun eigen huis toe. Onzekere economische tijden werpen hier echter een schaduw over heen en de eerste tekenen van terughoudendheid worden zichtbaar. Het intensiveren van besparing in de gebouwde omgeving als onderdeel van een groen herstellepakket geeft een impuls aan zowel het beter bereiken van doelen uit het Klimaatakkoord als de werkgelegenheid in de bouw- en installatiebranche. Energie-Nederland bepleit daarom een deel van de middelen voor een groen herstellepakket op de volgende wijze in te zetten voor een eerste snelle slag:

- Bied eigen-woningbezitters die bereid zijn te investeren maar vanwege de crisis aarzelen een "snelle-beslissersbonus" als onderdeel van de subsidieregeling energiebesparing eigen huis (SEEH)
- Maak tijdelijk de voorwaarden voor het krijgen van een SEEH-subsidie soepeler zodat bewoners ook met één maatregel in aanmerking komen en er een breder gebruik van de regeling kan ontstaan en overweeg om met een tijdelijk verlaagd BTW-tarief een aanvullende stimulans te bieden

- Zet een deel van de herstelgelden in als vervangingssubsidie zodat bij vervanging van een CV-ketel structureel wordt gekozen voor het betaalbare en duurzamer alternatief van een hybride warmtepomp (verruiming ISDE)
- Schep snel duidelijkheid aan woningeigenaren en marktpartijen over de ombouw van de salderingsregeling zodat hiermee plaatsing van zon-pv op daken voortgang blijft vinden.

Voor een meer systematische versnelling van besparing en verduurzaming in de gebouwde omgeving zijn de volgende maatregelen zeer wenselijk:

- Met corporaties zijn afspraken gemaakt over warmtelevering als startmotor voor de verduurzaming in de gebouwde omgeving. Warmtebedrijven willen samen met corporaties op korte termijn in kaart brengen waar een realistische versnelling en uitbreiding mogelijk is
- Voor een versnelling van investeringen in warmtenetten is het van belang de overstap van aardgas naar warmte te stimuleren en om meer zekerheden te hebben voor de benutting van deze infrastructuur. Ondersteun en faciliteer deze versnelling door als overheid ook voor particuliere woningeigenaren de overstap financieel makkelijker te maken met een stimuleringsregeling (in navolging van de recent gestarte SAH-regeling voor de huursector) en door een garantiefonds op te richten om het volloopprijsico van deze projecten af te dekken
- Maak meer financiële ruimte mogelijk voor het realiseren van de afspraken rond de “renovatieversneller” die onderdeel zijn van de startmotor voor verduurzaming van de gebouwde omgeving. Met name in wijken met ‘gespikkeld bezit’ kan een extra prikkel helpen om particuliere woningeigenaren mee te laten doen aan een wijkaanpak die door een corporatie wordt getrokken
- Wanneer regelingen zoals de renovatieversneller, de startmotor en subsidieregelingen als SAH en SEEH komende tijd overtekend worden, dan is uitbreiding van het budget wenselijk
- Bekijk of aanvullende middelen uit de verhuurderheffing aangewend kunnen worden voor versnelde besparingsmaatregelen in de huursector.

Investeer met herstellepakket nu in groei­kracht op termijn via innovatie en opschaling

Voor de uitvoering van het Klimaatakkoord op wat langere termijn is de ontwikkeling van een aantal vernieuwingen cruciaal, zoals elektrificatie, middelen voor flex en opslag en waterstof. Door met een groen herstellepakket nu te investeren in innovatie en opschaling kan hiermee economische groei­kracht op termijn bereikt worden. Daarom stelt Energie-Nederland voor om een deel van de middelen voor een groen herstellepakket hiervoor in te zetten. Daarbij kan gedacht worden aan:

- Ruimhartiger toelaten in 2021 van nieuwe technologieën in de SDE++. De SDE++ biedt een concrete sleutel om op korte termijn investeringen los te trekken. Versnelde verbreding van het pakket aan technologieën dat aanspraak kan maken op de subsidie leidt ertoe dat projecten die nu nog op de plank liggen eerder opgeschaald kunnen worden.
- Vergroot het budget voor tijdelijke exploitatiesteun aan waterstofprojecten dat met de Kabinetsvisie waterstof ter beschikking is gesteld en neem hierbij een uitbreiding mee voor elektrificatieprojecten. Dit maakt het mogelijk om meer van de vele projecten die nu in ontwikkeling zijn tot uitvoering te brengen. De gewenste opschaling kan zo sneller tot stand komen en dienen als vliegwiel om een keten aan bedrijfsactiviteiten op gang te brengen (toeleveranciers, dienstverleners, etc.). Dit zal ook de positie van Nederlandse industriële clusters versterken.
- De uitrol van de Nationale Laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer kan versterkt worden door het gebruik van laadpunten goedkoper te maken. Om dat te bereiken kan gedacht worden aan het verlengen van de vrijstelling voor het gebruik bij publieke laadpunten dat valt in de eerste schijf van de energiebelasting.

Ondersteunende maatregelen in een pakket voor groen herstel

Om deze voorstellen voor groen herstel tot hun recht te laten komen is het wenselijk enkele ondersteunende maatregelen te nemen voor het Nederlands bedrijfsleven. Zo is het allereerst van belang dat de liquiditeitspositie van ondernemend Nederland op peil blijft. Verder is het cruciaal dat er voldoende lucht is om te kunnen investeren. Dat kan door bedrijven toe te staan investeringen willekeurig af te schrijven.

Houd liquiditeit voor ondernemend Nederland zo veel mogelijk op peil

Het kabinet heeft met een eerste pakket maatregelen gezorgd dat ondernemend en werkend Nederland steun heeft gekregen om de lockdown door te komen. Ook in de stappen die nu volgen is het belangrijk om met concrete steunmaatregelen de Nederlandse economie zo veel mogelijk aan de gang te houden. Allereerst om banen te behouden, maar ook om te voorkomen dat betalingsproblemen bij bedrijven zich als een olievlek uitspreiden over de economie. Een forse toename van betalingsproblemen kan er namelijk voor zorgen dat voor iedereen de risico's toenemen en de bereidheid om te investeren sterk afneemt. Toenemende risico's, gebrek aan vertrouwen en wegzakkende investeringen belemmeren de weg naar herstel.

Energie-Nederland bepleit daarom dat nieuwe steunmaatregelen niet alleen werkgelegenheid borgen maar ook zorgen voor voldoende liquiditeit bij ondernemend Nederland. Uitstelregelingen voor belastingbetaling hebben ondernemers lucht geboden. Voor de weg naar herstel blijft het noodzakelijk dat bedrijven over voldoende liquiditeit blijven beschikken. Het is daarom wenselijk om te zorgen dat terugbetaling van verleend uitstel ondernemers straks niet alsnog in grote problemen brengt. Onderzoek daarom voor een volgend pakket met steunmaatregelen of er aanvullende afspraken nodig zijn om te voorkomen dat inmiddels verleend uitstel van belastingbetaling grote groepen bedrijven alsnog ernstig in de knel zou brengen. Een oplossing kan liggen in een garantstelling door de overheid bij kredietverlening aan bedrijven.

Energie-Nederland stelt verder voor om met EZK en netbeheerders binnen het huidige marktmodel te zoeken naar een passende oplossing voor het incassorisico van netkosten, die energieleveranciers innen voor netbeheerders via de energierekening. Dit is van belang om te voorkomen dat de financiële positie van leveranciers in het geding komt, wanneer klanten onverhoopt door deze crisis deze netkosten niet langer kunnen voldoen.

Bied de mogelijkheid voor willekeurig afschrijven van investeringen

Voldoende liquiditeit bij bedrijven is ook essentieel om hen in staat te stellen om te investeren. De overheid kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren door in het pakket steunmaatregelen de bestaande willekeurige afschrijvingsfaciliteit¹ toe te staan voor investeringen verricht vanaf het kalenderjaar 2020. Dit levert bedrijven een significante verbetering op van hun liquiditeitspositie en verbetert het investeringsrendement. Het stelt bedrijven in staat om in deze onzekere economische tijden toch te besluiten om investeringen te verrichten, terwijl deze maatregel voor de overheid niet tot lagere belastingopbrengsten leidt: de belastingopbrengsten worden later alsnog verkregen. De toepassing van de willekeurige afschrijvingsfaciliteit is in de crisisperiode tussen 2009 en 2013 succesvol gebleken om investeringen en daarmee economische activiteit te stimuleren.

¹ Regeling volgens artikel 3.34 Wet Inkomstenbelasting 2001 en tevens geldend voor de Wet op de Vennootschapsbelasting